G E N E R A L U L

Istoria unui neam este legată puternic de icoanele oamenilor săi aleşi. Dacă pentru omul de rând, clipa este durata vieţii sufleteşti, pentru omul ales, istoria reprezintă durata cugetului şi faptei sale.

In îndemnul şi înţelesul pe care îl dau aceştia vremii este un fapt care efemerul poate deveni etern. Din tainele existenţii unui neam, ei desprind înţelesuri noui şi roditoare pentru veacul căruia au fost sortiţi să se dăruiască.

Oamenii aleşi sunt ai istoriei şi istoria este a lor.

Neamul românesc îşi croeşte astăzi, drum nou. Işi cere un loc, mai blând şi mai îndreptăţit, sub soare. Legiunea, prin ce are ea mai de preţ, jertfeşte pentru deschiderea acestui drum. Semnele biruinţei se arată tot mai puternice pe cerul ţării noastre.

Anul 1937 este un an de mare doliu legionar. După căderea eroică a lui Moţa şi Marin, toamna târzie, răpeşte Legiunei pe bătrânul său cu suflet de lumină: Generalul Cantacuzino. Dar acest an de crâncene pierderi a însemnat tot odată o mare creştere. Sufletele morţilor au străjuit şi au hrănit armata legionară, au semănat credinţă in tot cuprinsul românesc, pentru o Românie nouă. Cuvântul lui Moţa, că moartea sa va rodi pentru neam mai mult decât viaţa, se dovedeşte atât de repede că a fost cuvânt inspirat.

Neamul românesc, atâta vreme rătăcit pe drumuri nevrednice, se apropie de adevărata cale a istoriei sale. Unul din acei cari au înţeles sensul acestei istorii şi care a luptat pentru intrarea neamului nostru pe făgaşul său propriu, a fost generalul Cantacuzino.

Intr'o vreme când lumea întreagă se sbuciumă şi când neamul românesc este chinuit de mari rătăciri dar şi de mari prefaceri, acest om s'a

alăturat şi s'a integrat mişcării legionare. Ceeace a stârnit nedumerire a fost că un bătrân şi viteaz general a pornit la luptă, umăr la umăr, cu tineretul acestui neam. Nedumerirea, pe cât a fost de generală pe atât a fost de neîntemeiată. Cei cari s'au mirat nu au cunoscut nici ce înseamnă legionar şi nici cine a fost generalul Cantacuzino. L-au judecat pe cel dintâi ca pe un copil, iar pe cel de al doilea ca pe un «pensionar». Mintea ne pusă în lucrare a oamenilor, a văzut prăpastie acolo unde era cale dreaptă, a văzut deosebire acolo unde numai o putere tainică a putut aşeza atâta asemănare. A vorbi despre înfăţişarea morală a generalului înseamnă să vorbeşti despre însuşirile cele mai de seamă, legionare. A vorbi despre virtuţile sale înseamnă să vorbeşti despre virtuţile legionare.

In vremea când alţi oameni mucezesc, când moartea domneşte peste sufletele lor, bătrânul acesta s'a aşezat în inima lucrurilor şi a evenimentelor. Nu pentrucă a vrut, nu pentrucă s'a forţat, ci pentrucă aşa i-a fost firea, aşa a fost hărăzit. La o vârstă când după toate legile noastre obşteşti, avea dreptul la un ceas de odihnă, el care străbătuse viaţa atât de viforos şi biruitor, nu s'a oprit să se bucure de acest drept, ci a luptat până ce pământul acesta drag al ţării i-a cerut oasele spre odihnă, singura odihnă pe care a acceptat-o după o lungă şi grea cercetare a morţii de care şi-a râs în atâtea dăţi.

Generalul Cantacuzino era un luptător şi un viteaz înăscut. El nu se realiza deplin decât în bătălie. Aci îşi căpătau viaţă toate însuşirile sale. Cu câţiva ani în urmă el scria: «Examenul adevărat, singurul examen pentru a cântări un ofiţer, este răsboiul. Acest examen însă se întâmplă rar; un ofiţer cu pretenţie, când are norocul să poată da acest examen, îl dă, nu fuge de el... Răsboiul nu este o temă tactică pe hârtie, nici o operaţie de birou. Răsboiul este răsboiul, unde ofiţerul îşi poate valorifica isuşirile dacă le are...» [1]*).*

Aceste rânduri sunt caracteristice şi definitorii în ceeace priveşte personalitatea sa militară.

Acest om însă era necontenit dornic de luptă. Orice biruinţă îl purta către o altă bătălie către o altă primejdie. El n'a iubit ca alţii şi nu şi-a dorit nici când o viaţă de tihnă şi bătrânească aşezare, nu a cerut nimic pentru sine, ci ager şi fluid, el s'a dăruit în întregime, pe viaţă, neamului. El nu şi-a spus: am luptat, am suferit, am biruit. Datoria mea a luat sfârşit. E rândul altora. Generalul acesta scânteetor a mers cu spada sa până în porţile lumii celeilalte. Nici în închipuire nu a văzut el cum, în

1) Intr'o afacere de onoare, pag. 26, Buc. 1927.

viaţă fiind, să nu mai aibă îndatoriri de împlinit, să nu mai dea bătălii. El nu a lăsat să-i cadă spada până ce nu i-au căzut pleoapele.

De aceea întors de pe front, unde vitejia sa căpătase caracter de legendă, Generalul a căutat mereu să-şi potolească setea de luptă, să-şi valorifice însuşirile sale alese de comandant de oşti. Simţise întotdeauna că duşmanul dacă nu mai e prezent la graniţe, se află în altă parte, mereu prezent, pentru a muşca din trupul acestui neam. Şi în dragostea lui nefărmurită pentru isbăvirea sufletului românesc, în setea după o echilibrată dreptate şi o luminoasă biruinţă, într'o vreme de răscruce istorică a neamului, într'o noapte învăluită de durere, s'a întâlnit cu tineretul acestui neam care sângera din nou nemeritat şi crud. Şi atunci în besna aceea de ură şi de mişelie a săgetat o rază de lumină, semn al biruinţei naţionale: «Vreau să mor în apoteoza naţionalistă a lui Corneliu Codreanu!».

Generalul nu a fost numai un viteaz, un luptător înăscut. In fiinţa sa se întâlneau însuşiri foarte deosebite, pe cari le-a ridicat până în treptele superioare ale expresiunilor omeneşti. Acest bătrân ager şi crâncen la luptă, era cald, bogat interior, era blând şi plin de omenie. Cei cari l-au cunoscut în intimitate au simţit prezenţa unui prieten, unui sfătuitor, unui părinte, gânditor numai la bine. Chipul său albit, cunoscut în lume mai mult prin agerimea şi tăria pe care o exprima, sufletul său neastâmpărat ca argintul viu, avea în intimitate frumuseţi şi taine nebănuite. Avea atâta putere de înţelegere, atâta putere de dragoste şi credinţă încât te stăpânea cu multă uşurinţă.

Dacă în preajma bătăliei era stăpânit de un freamăt puternic, în faţa suferinţei, Generalul păstra o seninătate, o lumină şi o armonie întăritoare. Nimic din ce putea veni din lumea aceasta nu a avut puterea să destrame sau să îngenunche acest suflet care căpătă adesea înfăţişări de sublim.

Ceeace căpătă însă o expresie desăvârşită în ţinuta interioară a acestui mare luptător şi om, era sentimentul demnităţii, al mândriei şi al distincţiei. Generalul era un aristocrat adevărat. Nu era numai un aristocrat de neam ci şi unul de spirit. Felul său de a fi, stilul său de viaţă, erau dominate de această însuşire. Intotdeauna, dar mai ales în momentele de grea încercare, el apărea ca un om ales, cu simţul tuturor nuanţelor şi frumuseţelor ţinutei aristocrate.

La parastasul de patruzeci de zile, făcut pentru pomenirea lui Moţa şi Marin, a dat o lecţie de mare nobleţe. După slujba religioasă, când Căpitanul şi toţi legionarii care îl inconjurau, rămăseseră nemişcaţi, pă-

trunşi de durere, într'un moment de adâncă şi purificatoare reculegere, bătrânul General cu faţa de împărat, a pornit cu paşi rari, s'a oprit la distanţă în faţa părintelui Moţa, a luat poziţia de drepţi, s'a închinat. S'a întors apoi şi a repetat aceeaş închinare în faţa tatălui lui Vasile Marin. Cu mâinile prinse în faţă a pornit liniştit către uşa bisericii.

Da, el, Generalul Cantacuzino, sânge de domn şi prinţ al vitejiei şi credinţei pentru ţară şi neam, s'a închinat Părintelui Moţa şi pensionarului sergent de stradă, Marin.

Cine l-a văzut atunci în biserică nu-l uită. Cine l-a înţeles a învăţat.

S'a stins un mare viteaz şi un mare înţelept. Legionarii au pilda lui în faţă; drept cunoştinţă a ce poate însemna o adevărată viaţă de om. Cântecul legionar îi va pomeni numele, fapta legionară îi va ridica monumentul: o Românie nouă. Cine culege urma paşilor săi şi îndemnul braţului său, nu greşete ci străbate cel mai greu, dar şi cel mai rodnic drum. Nu pentru sine ci pentru neam. Cine aprinde o lumină pomenirii sale săvârşeşte un act nu numai de pietate şi recunoştinţă dar şi unul de creaţie.

ERNEST BERNEA

